

- **FRANTIŠEK PAROLEK** Úroveň A

I. Paradoxy české účasti v první světové válce

První světová válka vypukla v létě roku 1914. Na rozdíl od všech předpokladů trvala dlouhé čtyři roky (čeští vojáci v Rusku bojovali dokonce šest let) a stala se do té doby nejničivější válkou v dějinách lidstva. Zamíchala osudy jednotlivců i celých národů. Pro Čechy znamenala velkou naději na změnu, ale přinesla jim také složitá rozhodování a mnohé osobní i rodinné tragedie.

Dokument 1: Otec a strýc (Vypráví Radevast Parolek, syn Františka Parolka. – Záznam rozhlasového vysílání.)

*Radevast Parolek: Osudy (1/10)
Český rozhlas 3 – Vltava. 4. 4. 2011*

Dokument 2: Mapa Evropy v období první světové války

Převzata z učebnice dějepisu pro střední škol - Robert Kvaček: *České dějiny 2*. Praha 2002. Upravena.

- 1) **Jak se živil bratři Parolkovi před první světovou válkou? (Dokument 1)**
- 2) **Proč je válka rozdělila? (Dokumenty 1, 2)**
- 3) **Který z nich vstoupil do armády dobrovolně? Zkus odhadnout, proč. (Dokumenty 1, 2)**

Dokument 3: Osud Klementa Parolka

Tragický byl osud bratra Klementa, který musel za první světové války narukovat do rakouské armády (...). V té době už rakouské vojenské úřady věděly, že jeho bratr František bojuje jako dobrovolník v České družině proti Rakousku (...). Proto byl Klement pod jejich nepřetržitým dozorem, nasazován na nejnebezpečnější úseky a soustavně šikanován. (...) Klementova citlivá umělecká povaha nebyla s to tyto represe snést, a tak volil raději dobrovolný odchod ze života.

Radegast Parolek. Mé krásné i kruté 20. století. Academia, Praha 2013, str. 31

- 1) **Jaký dopad mělo Františkovo vojenské angažmá na život jeho bratra?**

SHRNUTÍ:

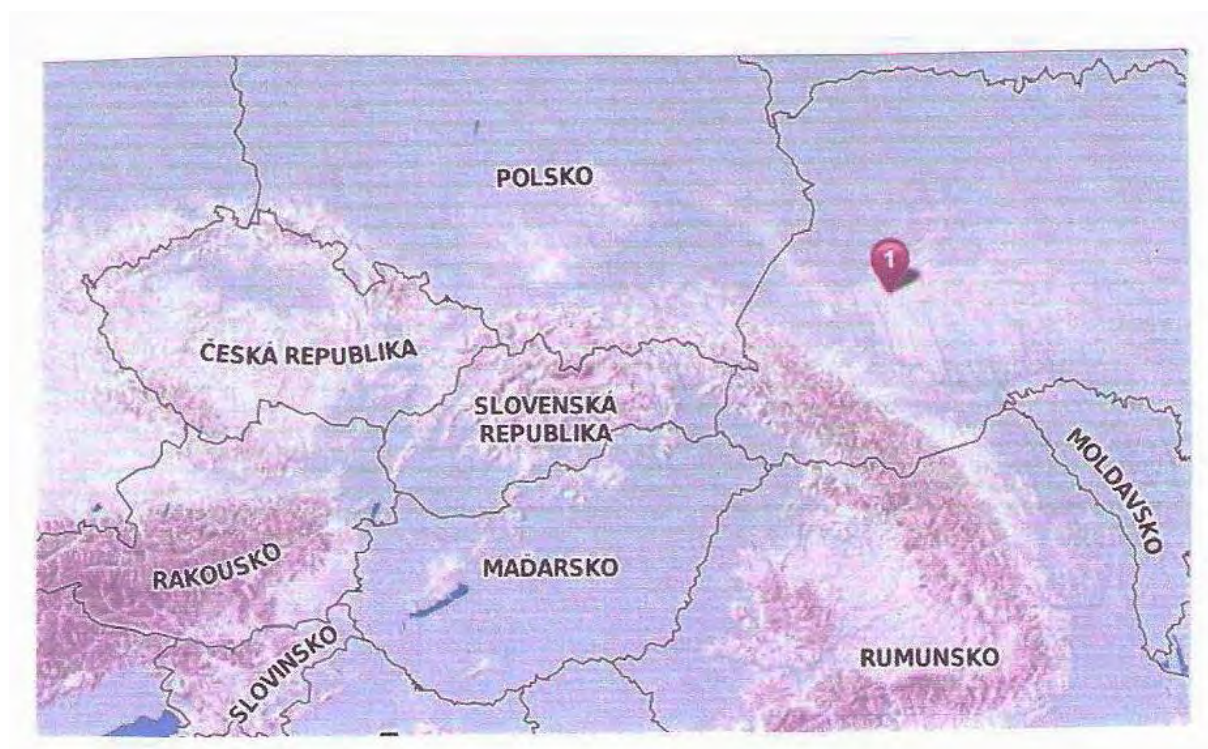
Proč v první světové válce Češi bojovali na obou stranách fronty?

II. Zborov (2. 7. 1917)

Bitva u Zborova patří k legendárním okamžikům českého boje za nezávislost. Bylo to poprvé, kdy československá brigáda v Rusku dostala příležitost vystoupit jako celek a její triumfální vítězství v bitvě všechny ohromilo. Ruská armáda bohužel nedokázala tohoto úspěchu využít, i přesto však byl výsledek bitvy obrovským povzbuzením pro Čechy na celém světě.

František Parolek se bitvy zúčastnil se svou skupinou fotografů: na zborovské bojiště přijeli již několik dní předem, pečlivě zdokumentovali všechny přípravy stejně jako samotný průběh bitvy. Podrobně celé období F. Parolek popisuje i ve svém deníku.

Dokument 4: Mapa střední Evropy (staženo z www.mapy.cz)

1) Ve kterém státě dnes leží obec Zborov (na mapě označena červeným balonkem)?

Dokument 5: Ve zborovských zákopech (Fotografie byly pořízeny členy Parolkovy fotografické skupiny. Nyní jsou v majetku VHÚ.)

- 1) Jaká nálada panuje v zákopech před první velkou bitvou československé brigády?**
- 2) Vžij se do postavy některého z vojáků na fotografiích. Jaký vzkaz bys poslal domů před bitvou?**

Dokument 6: Den D

Začátek bitvy byl ohlášen na (...) 2. července, na devátou hodinu. (...) /Fotografové/ Ráno ještě zdokumentovali zajatce a poté vyrazili do zákopů. (...) Dostali se až ke stanovišti velitele brigády, plukovníka Trojanova, který vydal v 8.45 hod. rozkaz k útoku. Parolek uvádí, že 1. a 2. nepřátelská linie byly prolomeny během prvních pěti minut. (...) Velitel brigády byl prý nadšen rychlým nástupem našich jednotek.

Po dobytí třetí linie kolem desáté hodiny dopolední (...), i když byl původně dán rozkaz k návratu do zákopů, vrhali se naši do čtvrté linie. V té době (...) se Parolek /s dalšími fotografy/ vydal přímo do zákopů. Procházeli proudy raněných a vše fotografovali. Parolek si poznamenal, že raněným vojákům pomáhali čeští zajatci, kteří ještě před několika hodinami stáli na nepřátelské straně.

*Ilona Krbcová. Z deníku umělecké skupiny Františka Parolka.
In Historie a vojenství. 2011, ročník 60, č. 2. Str. 120-123.*

1) Jak strávil den zborovské bitvy F. Parolek?

2) Které části textu dokumentují nadšení, s nímž šli Čechové do útoku?

3) I ve zborovské bitvě bojovali Češi na obou stranách fronty. Kde je o tom v ukázce důkaz?

Dokument 7A: Po boji v rakouských zákopech (Fotografie převzata z knihy *Za svobodu. Obrazková kronika československého revolučního hnutí na Rusi. Díl II. Praha 1929, str. 10*)

Dokument 7B: Na ruském obvažišti (Fotografie převzata z knihy *Za svobodu. Obrazková kronika československého revolučního hnutí na Rusi. Díl II. Praha 1929, str. 11*)

1) Co spojuje vítěze i poraněné (dokumenty 7A, 7B)?

Dokument 8: Pohlednice F. Parolka (*František Parolek. Dopisnice = Poštovaja kartočka. Informačně osvětový odboj Československého vojska na Rusi. Kolem roku 1920.*)

1) *Popiš pohlednici. Které motivy autor použil k připomenutí bitvy?*

2) *Které datum je napsáno na pohlednici? Proč se neshoduje s naším datem (2. 7. 1917)?*

SHRNUTÍ (pětílístek):

ZBOROV

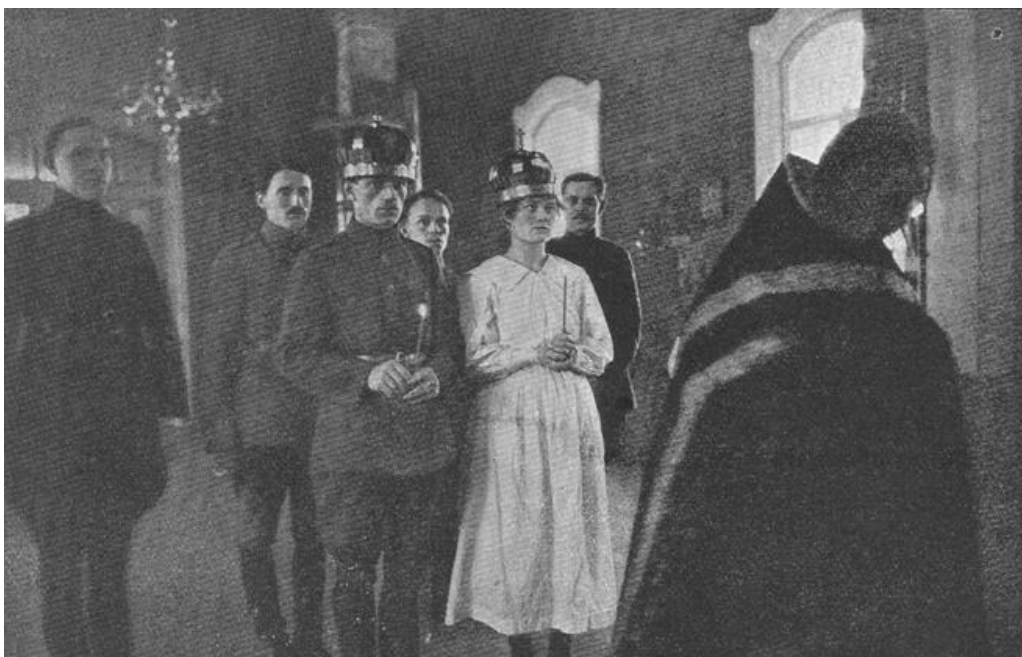

III. Rodina

Pobyť v Rusku ovlivnil i Parolkův soukromý život. Po skončení bojů se do Československa nevrátil sám – přivedl si s sebou manželku lotyšského původu. Měli spolu tři děti. Nejstarší z nich, Radegast Parolek, zdědil po matce lásku k Pobaltí.

Dokument 9: Ceremonie (Fotografie převzata z knihy *Za svobodu. Obrázková kronika československého revolučního hnutí na Rusi. Díl IV. Praha 1929, str. 815*)

1) Jakou ceremonii fotografie zachycuje?

2) Co je na situaci neobvyklého?

Dokument 10: Žádost (Žádost je uložena ve Vojenském historickém archívu.)

Náčelníku Voj. Spr. M. Voj. B.

Žádost.

Proji žádost Seb. A" oprávnějí v tomto smyslu:

Žádám o svolení k uzavření zákonného sňatku se sl. Dagmarou Jarjeonou Salminis (latyšské národnosti), 27 letou (protestantkou), dcerou vdávka z Rígy, příslušnou do Kurlandie (nynější Latvie).

Žádost svou odůvodňuji tímto:

Jsem 34 let star (roz. v 1882 r.), svobodný, do Č. S. vojska vstoupil jsem 20 srpna 1914 r. Dle příloh lékařského vyšetření zdrav. Nevěsta moje je inteligentní, úplně odpovídající mému stavu z měšťanské rodiny, ovládá jazyk: Ruský, německý, latyšský, estonský. Známostk moje s ní trvá rok, znám úplně její povahu a rozhodnutí moje je vážné.

Výjimečnost případu odůvodňuji:

V minulém roce žila nevěsta se svojí matkou v Línku (otec zemřel v Petrohradu v tomto roce) zde již za její známosti matka nevěsty zemřela a já stal sl. Dagmarou, která takto ovlá se úplně sama, jako svoji nastávající ženu, pod svojí ochranou.

Rádový poručík
v pravomoci Voj. Spr. M. V.
nác. ústř. fotografátor
prot. Parolek Fr.

1) Kdo je autorem žádosti a komu je adresována?

2) O co pisatel žádá?

3) Jak svoji žádost odůvodňuje?

Dokument 11: Vzpomínka na matku

(Matka) zemřela jako devětadvacetiletá při opožděné operaci slepého střeva, pouhé tři roky po otcově předčasném skonu. Z nás dětí jsem snad jediný, kdo si matku zapamatoval. Učila se se mnou, když jsem začal chodit do první třídy (...) Pokoušela se mě naučit říkat některá slova a číslovky po lotyšsku, ale její smrt brzy toto učení přerušila. V paměti mi toho zůstalo jen velmi málo. První třídu jsem si musel dokonce zopakovat, protože moje čeština tím tehdy utrpěla a matčin jazyk jsem byl nucen si později osvojit z knih.

Radegast Parolek. Mé krásné i kruté 20. století. Academia. Praha 2013. Str. 57

1) Kdo je autorem vzpomínky?

2) Autor vzpomínky říká, že byl vychováván ve dvou jazycích. Byla podle něj tato výchova úspěšná? Z jakých příčin?

3) Vyhledej na internetu bližší životopisné údaje o Radegastu Parolkovi. Jaké bylo jeho povolání?

REFLEXE (Poslední slovo patří mně)

1) Zvol si jednu pasáž z dokumentů 10-11 nebo některý detail z fotografie (dokument 9) – vyber si něco, co vzbudilo tvoji pozornost.

2) Ke zvolenému citátu (ke zvolenému detailu fotografie) napiš stručný komentář: proč tě právě toto místo zaujalo, co si o tématu myslíš, jaké otázky se ti v této souvislosti honí hlavou apod.

3) Dále postupuj podle pokynů učitele ve třídě.

IV. Odkaz Františka Parolka

Z Rusi manželé Parolkovi odjeli roku 1920. Usadili se v Praze, F. Parolek začal pracovat v nově vzniklém Památníku odboje jako správce fotografických sbírek. Veškerý fotografický materiál, který během války se svými spolupracovníky nashromáždil, předal Památníku, a nyní ho zpracovával a třídil. Bohužel se však dlouho z klidného života netěšil: zemřel na tuberkulózu šest let po návratu z bojů.

Dokument 12 A - D: Dopisnice

Všechny čtyři dopisnice pocházejí z knihy Františka Parolka Dopisnice / Počtovaja kartočka. (František Parolek. Dopisnice = Počtovaja kartočka. Informačně osvětový odboj Československého vojska na Rusi. Kolem roku 1920.)

A)

B)

C)

D)

1) Přřadř k jednotlivřm dopisnicřm jejich nřzvy.

a) Na vřzvřdřch (Prvnř pluk)

b) Bolřevickř barikřdy na stanici Zabityj

c) Prvnř pluk na Vrchnřm Uslovř u Kazanř

d) Husitskř vřleřnř vřz na vojenskř slavnosti v Irkutsku

2) K čemu dopisnice sloužily?

© ČŠBH, o. s. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>
Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního programu
Podpora vzdělávání v jazycích národních menšin a multikulturní výchovy v roce 2013.

Mediální partner: Český rozhlas – Radio Praha